

No. 2.

Februari 1913.

:- MAANDBLAD -:

:- UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG. -:-

Druk: N. V. »STOOMDRUKKERIJ FLORALIA», Assen.

Dit „Maandblad” verschijnt iederen 2^{den} Dinsdag en wordt copie daarvoor *uiterlijk* den laatsten Dinsdag van de *voorafgaande* maand ingewacht. Alle correspondentie moet uitsluitend gericht worden aan:

J. H. M. ERN. GADIOT,
Rijksweg B 371, Sittard.

'n Merkwaardig plekje in Zuid-Limburg.

In 't vorige nummer van 't Maandblad vestigde 'k de aandacht op 'n ravijn ten Oosten van Ryckholt. We zouden trachten, zeiden we, de palaeontologische schatten, klaarblijkelijk daar verborgen, voor 't Provinciaal Museum van Natuurlijke Historie machtig te worden.

Gedeeltelijk zijn we in dat pogen nu al geslaagd.

Den 3^{den} Januari l.l. hebben Dr. GOOSSENS VAN ROLDUC en ik, 't merkwaardig plekje aan een voorloopig onderzoek onderworpen. Vijf uren lang zijn we er, gewapend met spade en houweel, bezig geweest. En niet zonder succès!

Behalve twee *Belemnieten* vonden we 'n *zevental* *grootere en kleinere fragmenten van hertengeweien*.

Jammer genoeg mocht 't ons nog niet gelukken, 'n gaaf gewei te voorschijn te halen.

Onze vondsten doen ons echter met recht hopen, dat we weldra ook hierin zullen slagen.

Bij onze opsporingen hebben we de medewerking gehad van 'n kant, waarvan we heelemaal niet op hulp hadden gerekend en wel van wilde konijnen. Deze beestjes hadden, bij 't graven van hun 'hol, 'n heel mooi stuk hertengewei te voorschijn gebracht, 't welk we maar voor 't oprapen hadden.

Onze meest belangrijke vondst is die van een goed geconserveerden *maaltand*, welke eenmaal aan 'n hert moet hebben toebehoord. Deze vondst acht ik hierom interessant, wijl ze voor mij 'n bevestiging is van mijn vermoeden, dat de geweien, welke daar ter plaatse liggen, afkomstig zijn van dieren, die er in massa's moeten geleefd hebben.

De heer MARCEL DE PUYDT daarentegen, in: „*Quelques constations relatives à la station néolithique de Sainte-Gertrude*”, meent dat de geweien hier door den mensch zijn neergeworpen, toen hij ze in de steenperiode als werktuigen gebruikte, om er silex meê uit de mergel te halen.

Mogelijk, dat 'n scherp toekijken, bij 't onderzoek, 't welk wordt voortgezet, nog meer tanden doet vinden.

Raath-Bingelrade.

JOS. CREMERS.

Een praatje over Paddenstoelen.

IV.

Eenigen tijd geleden wandelde ik in 't veld tussen Cortenbach en Ter Worm, toen ik onderaan een der palen van eene draadheining, die een weiland omsloot, een collectie paddenstoelen bemerkte die, van verre gezien, den indruk maakte dat daar iemand een zoodje doode botjes of scholletjes had neergegooid. Het waren er minstens een twintig, op en over elkaar gegroeid, glimmend zwart van boven, spiegelend glad, zeer gegolfd, en van onderen roomwit. De steel was of niet aanwezig, zoodat de zwam met een der zijanten vastgegroeid was, of wel er was een korte dikke steel, die echter niet in het midden van de zwam zat doch aan een der zijanten. Het waren *Pleuroten*. Teneinde de soort te determineeren, sneed ik een exemplaar — een der grootste: de ellipsvormige hoed mat pl.m. 25 c.M. — los, maar dat ging niet gemakkelijk, want de taaie korte steel was gevuld met stevig merg. Toen ik het exemplaar nader onderzocht had, kwam ik tot de conclusie dat het de Pl. *Ostreatus*, de Oestervormige *Pleurotus* was, welken naam hij te danken heeft aan zijn onregelmatigen gegolfd en hoed. De plaatjes liepen van den hoedrand tot onderaan den steel af. Deze zwam komt in het najaar en in den winter overal voor aan boomstammen en palen. Zij is eetbaar en moet zelfs bijzonder goed van smaak wezen.

Aan den voet van boomstammen vinden we allerlei zwammen, waaronder geduchte houtvernielers. Een der kwaadaardigste is de Honigzwam (*Armillaria Mellea*), zoo genoemd naar de kleur van den hoed, die de tint van heidehoning heeft, en die dan ook gesignaleerd is op de groote platen van het Staatsboschbeheer. Behalve aan de kleur van den hoed is zij ook kenbaar aan een witte manchet, vlak onder den hoed. De plaatjes loopen tot aan den steel, soms loopen zij een tikje langs den steel af, en zijn er zoo stevig aan vastgegroeid dat hoed en steel zeer moeilijk van elkaar af te trekken zijn; gewoonlijk gaat eerstgenoemde bij die operatie aan flarden. De plaatjes zijn vuil-wit en worden later ros-bruin.

Deze kleine paddenstoel — ze is hoogstens 10 c.M. groot — die steeds in bundels van verscheidene exemplaren voorkomt, is, zooals ik zeide, een gevaarlijke houtvernieler. Om dit duidelijk te maken, moet ik thans iets schrijven over de eigenlijke biologie der zwammen. Wat wij als paddenstoel uit den grond zien komen is niets anders dan het vruchtlichaam van de zwam, die, zelve onzichtbaar, in den grond een verward netwerk vormt van witte, grijze of zwarte draden: het Mycelium. Dat Mycelium strekt zich in alle richtingen onder den grond uit, dringt in doode en levende boomstammen, en overal rijzen daaruit de vruchtlichamen op, gevoed door het Mycelium, dat het voedsel onttrekt aan organische stoffen.

Bij de *Armillaria's* dringt dat Mycelium, dat vaak de wortels der boomen als een onontwaaibaar spinneweb omgeeft, door de bastweefsels soms meters hoog in den stam en doet het hout in rotting overgaan. De gevolgen zijn duidelijk: de ongere, onzichtbaar werkende gast doet den boom sterven.

Wie zich in donkere zwoele nachten in het duistere woud waagt om daar in den geheimzinnigen tempel van ongekorven hout weer eens alle herinneringen aan griezelige jeugdspreekjes te doorleven, als daar alles vreemd en bovennatuurlijk schijnt, alles ritselt, alles schijnt te leven, te bewegen op eene wijze die niet gewoon is, dan gloort in de duisternis soms een vreemde groenachtige tooverschijn: dat zijn de fijne Myceliumdraden der *Armillaria's* in 't vermoldde hout van een dooden of ten doode gedoemden boom. 't Is zoo eenvoudig, nietwaar, uit een wetenschappelijk oogpunt, gezien bij 't schelle licht van 't electrische zaklantaarntje! Maar toch, hoe heerlijk geheimzinnig dat vreemd gloriende schijnsel in 't sombere nacht-woud! Laten we toch een beetje fantasie en poëzie behouden in deze nuchtere moderne wereld! D. F.

***Viscum album.* — Vogellijm.**

Wanneer men in dit seizoen met den trein van Maastricht naar het Noorden reist, bemerkt men al zeer spoedig na het verlaten van het eerstgenoemde station aan weerszijden der baan verschillende populieren, die donkergroene bossen dragen. Vaak worden deze bossen door de reizigers voor kraaiennesten aangezien, doch niets is minder waar dan dat. Hetgeen we zien zijn de zoo zeer bekende vogellijmplanten, in Zuid-Limburg „Haamschütte genaamd.”

Vanaf de grijze oudheid heeft deze plant zich in een zekere sympathie mogen verheugen, terwijl haar vreemde groeiwijze er toe medewerkte haar als mystieke plant te vereeren. Dankbaar mogen wij de lijsters wel zijn, dat zij op hun trek over Limburg, de bessen van dit gewas als voedsel begeeren en de pitten op de takken der boomen afwrijven. Op deze wijze toch heeft de zaailing plaats en wordt het mogelijk dat wij later de planten in hun zeer eigenaardig voorkomen kunnen bewonderen. Jammer is het echter, dat men bij de tegenwoordig heerschende Engelsche mode van Kerstfeestvieren de Haamschütte begeert. Elk jaar worden daarom honderde kilo's misteltakken geplukt en verzonden, om na een gebruik van ongeveer 5 dagen op de mestvaalt terecht te komen. Op den duur moet dit tot uitroeiing van deze typische plant in het zuiden van Limburg leiden.

Waar men langs de zeekust tegenwoordig de blauwe zeedistel, beschermt, zou het dan voor ons niet aan te bevelen zijn, de vogellijm voor verdwijnen te behoeden? Ja, maar de vogellijm is een schadelijke plant en verdient uitgeroeid te worden, zal men mij toevoegen. Nu, zoo erg is het niet met hem gesteld. Zeker, op appelboomen kan hij schade te weeg brengen, doch elke landbouwer, die de plant op zijn boomen heeft woekeren, verdient niet beter en is niet waard, dat wij den mistel voor hem verwijderen. Op de andere boomen is de schade veel minder groot en weegt niet op tegen het genot dat het aanschouwen ons oplevert.

Behalve op appelboom en Canadapopulier komt de mistel nog op tal van boomen voor, o.a. op peer, linde, *meidoorn* (op het kasteel van Br. de LOë te Mheer, staat een prachtexemplaar, vol met mistelbossen), pruim, *eschdoorn*, *lijsterbes*, esch, mispel, wilg, berk, *accacia* (*Robinia*), *Caragana*, *walnoot*, *olm*, *amandel*, *eik*, *wijnstok* en *Loranthus Europaeus*.

De mistel-lijster deponeert de zaden waarschijnlijk op alle boomsoorten en daar de vogellijm een zeer groot aanpassingsvermogen schijnt te bezitten, wordt het voorkomen op zoo veel verschillende voedsierplanten verklaard. Het komt mij evenwel voor dat de zaak toch niet zoo een-